

Een ruïne ter waarde van 1 miljoen euro

■ (tijd) - De restauratiewerken aan de ruïnes van de abdij Ten Duinen in Koksijde, een toeristische trekpleister aan de kust, zijn officieel voorbij. Het prestigeproject kostte 1 miljoen euro. Aquastra, het bedrijf uit Wevelgem van de ondernemer Franklin Tack voerde de

werken uit. Het deed dat met de grootste zorgvuldigheid. Om de restauratie zo getrouw mogelijk uit te voeren, werden zelfs bakstenen uit Orléans ingevoerd. Kwestie van het allemaal zo authentiek mogelijk te maken.

Veel van de originele cisterciënzerabdij uit 1138 staat niet meer recht. De reden: op het einde van de 16de eeuw werd het gebouw bijna helemaal ontmanteld door de protestanten. 'Het gebouw helemaal opnieuw optrekken, was onbetaalbaar en onmogelijk', zegt Harry Van Royen, wetenschappelijk medewerker van het Abdijmuseum. 'Andere cisterciënzerabdiën in Europa, zoals die van Sénanque in Frankrijk en Rievaulx in Groot-Brittannië zijn inderdaad veel beter bewaard gebleven. Maar daar zie je het oorspronkelijke grondplan niet meer zo goed. De abdij in Koksijde kende een complexe bouwgeschiedenis en die wilden we met deze restauratie absoluut tonen. Alles reconstrueren in zijn oorspronkelijke 12de-eeuwse staat, is eigenlijk geschiedenisvervalsing. En dat is bij vorige restauraties al genoeg gebeurd.'

De West-Vlaamse firma Aquastra haalde de offerte voor de restauratie binnen. De totale kostprijs, 1 miljoen euro, wordt voor 80 procent betaald door de provinciale en gewestelijke overheden, voor 20 procent door de gemeente Koksijde. Aquastra is geen onbekende in het milieu. Het bedrijf uit Wevelgem bouwde al enige know-how op met de restauratie en gevelreiniging van erfgoed sites. De firma mocht bijvoorbeeld al de IJzertoren in Diksmuide, het Chinees Paviljoen, het Beursgebouw in Brussel en een hele reeks kerken en molens in Vlaanderen onder handen nemen.

AMBACHTELIJKE STEENBAKKER

'De restauratie van Ten Duinen was voor ons toch nog iets com-

pleet anders', geeft zaakvoerder Franklin Tack toe. 'Het project vergde veel meer studiewerk en voorbereiding.' De restauratie begon in februari 2007, de voorstudies in december 2006. Aan de hand van originele stenen, vroegere restauraties, archeologische vondsten en foto's werd het metselwerk op voorhand in kaart gebracht. 'De grootste uitdaging was om de ontbrekende profielstenen na te maken', vertelt Brecht Van-

'Een groep cisterciënzermonniken kreeg een rondleiding van 7 uur. Ze waren tuk op de verhalen van hun voorgangers.'

Harry Van Royen, Abdijmuseum

denberghe, medewerker bij Aquastra. 'De originele stenen hebben we opgemeten, in een computermodel verwerkt, in een mal nageemaakt en opgestuurd naar Orléans. Daar is een ambachtelijke steenbakkerij, waar ze dit soort van grillige hoekstenen nog maken. Alleen maar puur handwerk, één dergelijke steen kost een fortuin. Door die relatief 'verse' stenen, ziet de ruïne er nogal 'nieuw' uit. Maar je zal zien: binnen de kortste keren hebben die nieuwe stenen hetzelfde kleur als de verweerde.'

Is een opgelapte ruïne eigenlijk

wel 1 miljoen euro waard? 'Het is zeker een goeie investering', vindt Franklin Tack. 'De restauratie kan een boost opleveren voor het toerisme.' Nu al trekt de abdijsite Ten Duinen in Koksijde jaarlijks goed 50.000 bezoekers. Daarmee is het een belangrijke toeristische attractie aan de kust. 'Tijdens het jaar komen veel scholen die op zoekklassen zijn, tijdens de zomer vooral dagjestoeristen', weet Van Royen. 'De meest geïnteresseerde bezoekers tot nu toe? Ongetwijfeld een groep cisterciënzermonniken. Ze kregen een rondleiding van zeven uur. Ze waren tuk op de verhalen van hun voorgangers.'

LUCRATIEVE ORDE

Niet alle verhalen zijn even rooskleurig, want de geschiedenis van de abdij kende de nodige ups en downs. Op haar hoogtepunt, eind de 13de eeuw, telde de gemeenschap in en rond de abdij 400 mensen. Een kleine 120 onder hen waren monniken die op de site zelf verbleven, de rest waren lekenbroeders, een soort tweederangs monniken die deels in nabijgelegen refuges woonden. Het waren vooral gratis' werkrachten op het areaal van de abdij. Dat was in de hoogdagen van Ten Duinen 10.000 hectare groot. Daarop lieten de monniken gewassen verbouwen, waarvan ze de overschot verkochten op de lokale markten. Aangezien hun 'personeel' onbetaald was - de lekenbroeders kregen enkel kost en inwonen - waren alle inkomsten pure winst. De Cisterciënzerorde, die een gelofte van armoede heeft, boerde zich daarmee behoorlijk rijk.

De abdij Ten Duinen is in zijn volle glorie gerestaureerd. De site trekt jaarlijks 50.000 bezoekers.

FOTO: ISABELLE VAN HASSEL

RAMPSPOED IN KOKSIJDE

De abdij bleef in de loop der eeuwen helaas niet van ellende gespaard. Meerdere keren had de site te maken met wateroverlast. Het mooiste bewijs: de vloer van de abdij werd in de loop van de geschiedenis vijf keer verhoogd. Geen wateroverlast, maar de pest eiste de meeste slachtoffers. 'De ziekte woedde in de 14de eeuw zeker in de abdij, al wilden de monniken dat niet toegeven. De pest werd aangezien als een straf van God, en de vroomste onder de broeders konden niet geloven dat zij daar het slachtoffer van waren. Maar vast staat dat het aantal monniken van 400 naar een kleine 50 zakte', zegt

Van Royen. Het gevolg laat zich raden: de abdij was veel te groot voor die paar monniken die er nog rondliepen, dus werden een paar aanpassingen gedaan. De brede lekenbroedersgang, waarlangs in de hoogdagen bijna 200 lekenbroeders dagelijks de kerk binnenwandelden, werd versmald. 'Tijdens de restauratie in de jaren 80 werd de gang zelfs helemaal dichtgemetseld. Een historische fout', vindt Van Royen. 'Nu hebben we hem weer opengewerkt en in ere hersteld.'

De grootste historische tegenslag kwam er echter in 1578, toen de protestanten in de nadagen van de Beeldenstorm alle goederen

confisceerden. De abdij werd grotendeels ontmanteld, want bruikbare bouwmaterialen als hout, steen en glas-in-lood konden de protestanten goed gebruiken om door te verkopen. De verdreven broeders vluchtten begin 17de eeuw naar veiliger oorden. Een deel van hen trok naar de noodabdij Ten Bogaerde even verderop. Momenteel is Ten Bogaerde - dat recht tegenover de militaire luchthaven met de befaamde Seakings' ligt - in handen van de gemeente Koksijde. Er is een cultuurcentrum, tentoonstellingsruimte en restaurant gevestigd. TD

www.tenduinen.be

Machinist wordt ondernemer

(tijd) - Franklin Tack, bedrijfsleider van Aquastra, begon zijn loopbaan als treinmachinist. In zijn beroep deed hij jarenlang gevelreiniging samen met zijn oom. In en rond zijn bakermat Wevelgem ronselde hij in de beginjaren klanten door deur aan deur aan te bellen. De opdrachten liepen mettertijd vlot binnen, Tack moest al snel vier mensen in dienst nemen. Het werk bleek niet combineerbaar met zijn job bij de NMBS, dus kapte hij ermee om in 1988 Aquastra op te richten. 'Het bedrijf heette eerst Mabenta, maar dat klonk wat belachelijk. Met Aquastra staan we nu tenminste voorraan in het telefoonboek', lacht Tack.

REPUTATIE

Behalve in zachte gevelreiniging specialiseerde het bedrijf zich in gevelrenovatie en -restauratie. De aanvragen die bij Aquastra binnenlopen zijn voor 40 procent overheidsaansluitingen en 60 procent particuliere opdrachten. 40 procent van de opdrachten verloopt in onderaanneming, de rest wordt zelf uitgevoerd en opgevolgd. Omdat Aquastra een reputatie opbouwde in het restaureren van erfgoed sites, werkt het bedrijf al jaren nauw samen met de Dienst Monumenten en Landschappen. Aquastra telt 49 werknemers. Het bedrijf draait een jaaromzet van ongeveer 3,5 miljoen euro.

TD